

# Nestalna sreća pojedinca

Dora Delbianco

Calderon de la Barca

*Život je san*

MKFM, Pula

Redatelji Robert Raponja i Borna Baletić

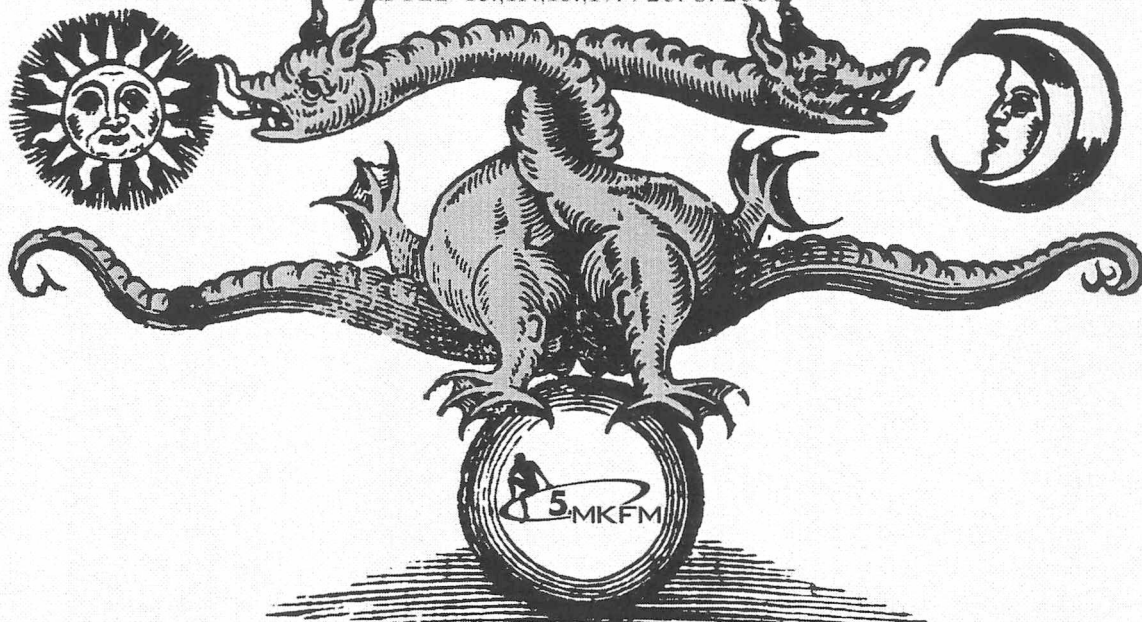
*Život je san*, djelo Calderona de la Barce, autora koji je svojedobno napisao i tekst pod nazivom *Čitav svijet je kazalište*. A za neke od nas vrijedi i obratno: Kazalište je čitav svijet.

Suradnja na ovom projektu bila je specifična i po tome što smo prvi put nakon upisanih akademija (Romina Vitasović i Helena Minić na glumi u Sarajevu, Borko Perić na glumi u Zagrebu i ja na drugoj godini dramaturgije u Zagrebu) radili zajedno - mi, nekadašnji članovi dramskog studija Istarskog narodnog kazališta, INK-a.

Meni je ovaj ljetni rad bio dragocjeno iskustvo - osim rasprava o pitanjima (na koja smo tek ponekad našli odgovore), radila sam na štrihovima, preradi monologa gdje je to bilo potrebno, pisanju knjižice i mnogim

## ŽIVOT JE SAN

KASTELE - 16., 17., 18., 19. i 20. 8. 2000.



CALDERON DE LA BARCA

**REŽIJA** Robert Raponja i Borna Baletić

**DRAMATURGIJA** Dora Delbianco

**GLAZBA** Marijan Jelenić

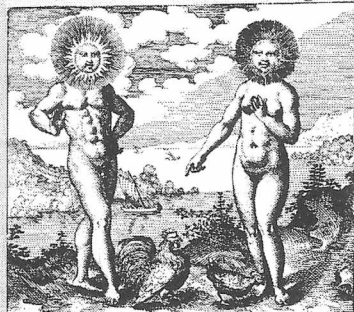
**SCENOGRAFIJA** Scenografski praktikum  
5. MKFM-a pod idejnim i  
stručnim vodstvom  
Roberta Paulette

**KOSTIMI** Kostimografski praktikum  
5. MKFM-a pod idejnim i  
stručnim vodstvom  
Vanje Popović

**SCENSKI POKRET** Rajko Pavlič

**OBLIKOVANJE SVJETLA** Ivo Nižić

**OBLIKOVANJE ZVUKA** Miodrag Flego



Premijera: 16.8.2000.

#### Cast List

**BAZILIJE, POLJSKI KRALJ** Tomislav Rališ  
**SIGISMUND, KNEZ** Borko Perić  
**ASTOLFO, KNEZ MOSKOVSKI** Hrvoje Klobučar  
**KLOTALDO, STARAC** Denis Brižić  
**KLARIN, LAKRDIJAS** Enes Vejzović  
**STELA, PRINCEZA** Helena Minić / Nina Kaić  
**ROSAURA, DAMA** Romina Vitasović / Dijana Vidušin  
**SLUGA** Vicko Bilandžić / Bruno Gergorić  
**DVORSKE DAME** Samanta Milotić, Lana Gojak, Dijana Vidušin, Romina Vitasović, Nina Kaić, Helena Minić  
**VOJNICI** Alen Gotal, Matija Ferlin, Bruno Gergorić, Massimo Dobrović, Majkl Mikolić, Ermin Bravo, Miro Barnjak, Vicko Bilandžić

**INSPICIJENT** Goran Pavljašević  
**REKVIZITI** Moris Cetina  
**GARDEROBA** Milena Šarić  
**MAJSTOR SCENE** Romano Višković  
**ORGANIZATORI** Dolores Vojnić Biasiol, Alina Lovrečić, Aleksandar Bančić i Marijana Kardelj

U kostimografskom praktikumu radili su Marinela Jeromela, Vlasta Majstorović, Desanka Stjepanović, Vesna Šuput i Nataša Vrsaljko

U scenografskom praktikumu radili su Mak Vejzović, Leila Mehulić, Matija Debeljuh, Lana Vlahović, Đeni Štepančić

drugim poslovima. Ali, nakon početne sreće da sam u projektu, uhvatio me strah - bio je to ipak moj prvi praktični rad. Kao kad nakon duge zime u proljeće, opijen željom za kupanjem skočiš u plavetnilo i shvatiš da je voda šokantno hladna a plivati je teško. I što tad? *Opusti se... uživaj.* To je bila jedna od rečenica koje mi je redatelj i prijatelj R. Raponja često upućivao tijekom rada na predstavi. I doista, s vremenom stvari postaju lakše i manje zastrašujuće... i uživaš.

### Treba li čovjeku čovjek?

Prvi je sastanak bio sredinom srpnja u pokusnoj dvorani INK-a. Festivalski se ansambl okupio, uloge su bile podijeljene. Profinjeni Tomislav Rališ kao utjelovljenje intelektualno nadmoćnog kralja Bazilija, energični Borko Perić kao temperamentan mladi Sigismund, *buntovnik s razlogom*, Denis Brižić kao Klotaldo vojničke osobnosti, lijepa Helena Minić kao aristokratkinja Stella, prodorna Romina Vitasović kao androgina Rosaura, Enes Vejzović s izraženom facijalnom mimikom kao tragikomični Klarin, besprijeekorni

Hrvoje Klobučar kao strastveni Astolfo. Tu su bile još i dvorske dame i vojnici te alternacije za lik Stelle - Nina Kaić i za lik Rosaure - Dijana Vidušin.

Naravno, počeli smo rad iščitavanjem teksta. Budući da smo se odlučili za integralnu priču, većina se logičkih štrihova događala u hodu. Posebnu su pozornost zahtijevali opširniji monolozi koje smo željeli sažeti. Naime, zbog barokne isprepletenosti rečenica, nije bilo moguće povući mehaničke štrihove, nego su se spomenuti dijelovi jednostavno morali prepjevati. Pamtim epizodu sa samog početka čitaćih proba u kojoj sam na hamer-papiru izložila glavni tok radnje, odnosno onaj koji smo željeli istaknuti - odnos oca i sina, ne bi li tako zorno olakšala praćenje radnje.

Pred nama se otvarao svijet priče o nesretnom Sigismundu, kojemu se život odvija na posve neuobičajen način. Priče o sinu kojeg je otac učinio ljudskom životinjom, zatvorivši ga u kulu, daleko od svijeta, od rođenja nadalje, a sve to bojeći se drevnog protočanstva koje kazuje da će mladi nadvladati starije.

Tematizira se također odnos čovjeka i okoline i pitanje treba li čovjeku uopće društvo. Što se događa

kada čovjeka zarobljenog čitavog života izvedemo u svijet i pružimo mu slobodu koju nikada nije imao. Svakako najpoznatije ovo je djelo po usporedbi sna i jave, odnosno života. Što je istina? Sanjamo li život? Živimo li snove?

Mnogo smo razgovarali o motivacijama likova, raspravljali o raznim pitanjima, na primjer o tome je li Sigismund u početnom monologu ljut ili rezigniran (zaključivši na kraju da je ljut, zbog gradnje njegova lika kao bića koje na nepravdu intenzivno reagira), je li moskovski knez Astolfo i prije dolaska u Poljsku poznavao princezu Stellu i slično. Išli smo korak po korak.

Glumačke su upute bile vrlo precizne i orijentirale se na ono pojedinačno što se u toj fazi rada kod lika želje- lo istaknuti. Glumci su upute bez većih problema sli-

muškarca i s mačem za pojasom); u drugom činu kao žena (kada se pretvara da je dama lijepe Stelle); a da u trećem obuhvati oba spola, odnosno postaje androgin lik kao simbol ujedinjenja svih ljudskih atributa. Uz pojam androgina također se vezuje koncepcija osobe koja je sama sebi dovoljna, odnosno iz sebe izvodi vlastito postojanje i svako postojanje dolazi od nje kao od jedinstvenog izvora (što se Rosauri upravo i događa kada je u trećem činu prisiljena sama sebi pomoći, kada je svi napuste). No, intenzivnim je radom savladan i ovaj, nimalo lagan zadatak.

### Zidine na brijegu

Proces prelaženja u prostor bio je posebno zanimljiv. Naime, naš je prostor bila utvrda u staroj pulske jezgri,

smještena na jednom od sedam gradskih brežuljaka. Zidine utvrde okružuje rov koji je nekada sprječavao ulazak nepoželjnih. Tu je i viteški, drveni most koji se nekoć podizao i spuštao prema potrebi. Unutar zidina nalazi se dvorišni prostor, a s njihove vanjske strane je tajni prolaz koji vodi u mračne podzemne hodnike koji su jednostavno prizivali da budu uključeni u priču na sceni.

S lijeve i s desne strane dvorišta, odnosno naše scene, gledajući iz improviziranoga gledališta, nalazila su se svjetla koja su se aktivirala pomoću senzora. Često smo upravo mi iz gledališta (naravno, u prvih nekoliko proba) morali iznova paliti svjetlo te smo u šali dobrom mizanscenom nazivali onu u



Drugi čin; Sukob oca (T. Rališ) i sina (B. Perić) nakon što sin saznaje da ga je ovaj dao zatvoriti. Snimio Goran Šebalić.

jedili i s lakoćom su kreirali svoje junake. Složeniji je, među ostalim, bio i lik Rosaure, koji je od mlade glumice zahtijevao da u prvom činu igra kao muškarac (iz Moskve stiže u Poljsku da osveti uvredu koju joj je nanio Astolfo, a na putovanju je sigurnija u ruhu

kojoj glumac točno na vrijeme aktivira senzor.

Nebrojene mogućnosti ambijenta trudili smo se iskoristiti što bolje. Centralni prostor dvorišta određen je kao dvor, a okolne zidine kao prostor vojske i izvidnice kralja Bazilija, kneza Astolfa, Klotalda i princeze Stelle. Svaki od tri čina odvijao se na različite mjes-

tu. Tako se prvi čin odigravao ispred zidina na već spomenutom ulazu podzemnog hodnika iz kojeg se javlja čovjek-zvijer, Sigismund. A on je, jadan, svoj prvi izlazak morao čekati u tunelu u kojemu je temperatura bila jedva oko deset stupnjeva dok je vani žarilo primorsko ljeto. Čisti realizam.

## Promjena vizure

Za drugi je čin iskorišten prostor dvora, odnosno dvorišta. Kralj je dolazio uvijek s lijeve strane publike, u pravilnom geometrijskom kretanju kako bi se naglasio njegov senzibilitet matematičara i astrologa.

Treći se čin odigravao unutar zidina, ali sada s vizurom zidina, a ne dvorišta. Kretanjem vojnika rubovima zidina (svuda uokolo prostora) pokušali smo postići dinamičnost i dočarati previranja koja nosi treći čin. Svaki je vojnik nosio baklju. Dakako da se jedna od njih na probi i zapalila, što nas se svih prilično dojmilo, a bilo je i problema s obilaženjem utvrde u mrklom mraku, kada su se neki od glumaca i povrijedili trčeći da na vrijeme stignu na scenu.

A povrijedila se i mlada Dijana Vidušin igrajući Rosauru u strastvenom prizoru s divljim Sigismundom. Nakon poljupca predviđeno je da je on odgurne i da ona padne na pod pridržavajući se rukama. No, u žaru igre, on ju je odgurnuo prejako, a ona nije postavila ruke i udarila je u kameni pod glavom. Srećom, bez posljedica.

Naglašenu scenografiju prostor i nije trpio pa je ona bila svedena na prijestolje, kao indikaciju dvora i na rešetke, kao indikaciju zatvora u trećem činu.

Poseban je problem bilo rješavanje video wallova, odnosno projekcija na zidine i na platno. U početku je to bilo dramaturško rješenje za situacije koje publika nije u stanju vidjeti (unutrašnjost Sigismundova zatvora), a poslije i za isticanje hipnotičkog i meditativnog profila odnosa oca i sina putem prikazivanja detalja očiju, krupnih planova sina, lelujavih sivih valova...

Kostimi, izrađeni u kostimografskoj radionici festivala, bili su pomalo mimikrički, dakle povedeni (zavedeni) zidinama, kamenjem i uopće čitavim prostorom - svi u sivim tonovima... Likovi prikazani kao sive sjene asociraju i na metaforu jednoličnosti, odnosno jednakosti svih koji žive u tom svijetu poljskog dvora. Jedini drukčiji jesu čovjek-zvijer Sigismund i dvorska luda Klarin.

U početku smo, naravno, bili opušteniji pa smo improvizirali, razigravali neke scene na više različitih načina. Poslije se konstrukcija učvrstila, krenulo je ovladavanje prostorom i aranžiranje masovnih scena. Tu se pojavio problem usklađivanja ritmova mladića koji igraju vojsku, i na tome se radilo dok god nisu postigli potpuno zajedništvo. Da bi se istaknula pojava vojske, poslužile su i projekcije vojnika na zidine u scenama borbi.

Pitanje svršetka do samog je kraja ostalo otvoreno. Bilo je tu više varijanti, od kojih je jedna odlazak svih dvorjana do stola sa šampanjcima i slavljenje pobjede. No, težina pitanja koje priča postavlja i gorčina činjenica koje se nameću, otkrile su nam jedan posve drugi put. Na njemu nema previše razloga za slavlje te otuda činjenica da se na prijestolju, uz pobjednika Sigismunda nalazi mrtva luda Klarin kao podsjetnik nestalne sreće pojedinca.

Na kraju svega, publika. Ansambl je doživio prvi topli pljesak, pa drugi, pa treći... Bili su na našoj strani, kao i nebo osuto zvjezdicama. Pula je još jednom snivala svoj kazališni san.



Drugi čin: Razgovor dvaju mogućih nasljednika prijestolja kralja Bazilija (H. Klobučar i H. Minić), neposredno prije no što kralj objavljuje da će na dvor dovesti Sigismunda. Snimio Goran Šebalić.